

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Giltig från: 2024-11-20

Innehållsansvar: Julia Axengren, (julax5), Strateg

Giltig till: 2026-11-20

Granskad av: Julia Axengren, (julax5), Strateg

Godkänd av: Henrik Hermansson, (henhe), Administrativ chef

8 Kemikaliehantering

Sammanfattning

Dokumentet beskriver en ur hälso- och miljösynpunkt säker och korrekt hantering av kemiska produkter inom Södra Älvsborgs Sjukhus.

Kemikaliehantering är knuten till flera lagkrav och riktlinjen är ett stöd för att leva upp till kraven.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Bakgrund.....	2
Förutsättningar	2
Ansvar	2
Genomförande	3
Inköp av kemiska produkter och ämnen	3
Märkning av kemiska produkter	3
Säkerhetsdatablad och skyddsblad	3
Riskbedömning	4
Hantering av CMR-ämnen	4
Hantera spill och skyddsåtgärder	5
Kemikalieförteckning.....	5
Förvaring	5
Avfall.....	6
Uppföljning	6
Referensförteckning	6

Bakgrund

Det finns en omfattande lagstiftning angående kemikaliehantering från inköp, riskbedömning, märkning, säkerhetsdatablad, kunskap om risker och skyddsåtgärder, kemikalieförteckning, förvaring och till avfallshantering som berör Södra Älvsborgs Sjukhus.

Förutsättningar

Ansvar

Sjukhusdirektören har det övergripande ansvaret för att lagar och förordningar följs samt att uppföljning inom ordinarie verksamhetsuppföljning sker.

Linjeförstaren ansvarar för att lagar och förordningar följs på sin nivå, där ingår att se till att det finns en kemikalieförteckning som uppdateras årligen. Linjeförstare ska också utse kemikalieombud för enheten som stöttar i kemikaliearbetet. Det är viktigt att utsedd person har datorvana och möjlighet att använda dator i sitt arbete samt att tid avsätts för utbildning så att kemikalieombud har rätt kompetens för att utföra uppdraget.

Linjeförstare ska också se till att medarbetarna känner till hur kemiska produkter ska hanteras och förvaras samt att rutiner och tillhörande instruktioner följs samt att ny personal informeras om aktuella rutiner. Linjeförstare ansvarar också för att riskbedömning av kemikaliehantering genomförs.

Medarbetarna ska följa riktlinjer och rutiner och använda skyddsanordningar samt iaktta försiktighet för att förebygga ohälsa, olycksfall eller negativ påverkan på yttre miljö vid kemikaliehantering.

Kemikalieombud säkerställer att kemikalieförteckning hos enheten är aktuell genom att genomföra en årlig inventering i Klara kemikaliehanteringssystem. Kemikalieombud ska också informera om aktuell kemikalieförteckning till berörda som hanterar produkterna samt var eventuella skyddsblad finns tillgängliga. Kemikalieombud i samverkan med skyddsombud stödjer chef i genomförandet av riskbedömningar av kemikaliehantering

Miljösamordnare stöttar med framtagande av rutiner, instruktioner, utbildning och administration av kemikaliehanteringssystemet.

Genomförande

Inköp av kemiska produkter och ämnen

Inköp och upphandling av kemiska produkter görs genom Koncerninköp och avrop görs av verksamheten. I de fall verksamheterna själva handlar inom ramavtal ska man vid val av produkt bedöma samtliga risker för hälsa och miljö som kan uppstå vid hanteringen av produkten. Förrådsansvarig ska säkerställa att det inte köps in mer kemiska produkter än vad som är nödvändigt i syfte för att minska överanvändning.

Märkning av kemiska produkter

Information om kemiska produkters hälso- och miljöfarliga egenskaper ska förmedlas genom märkning av produkten. Farliga kemiska produkter ska märkas med namn och med risk- och skyddsinformation på svenska. Information om märkningens betydelse finns i Klara. Kemikalieinspektionens plansch om farosymboleras betydelse finns för utskrift på miljösidan på intranätet.

Figur 1. Faropiktogram som informerar om produktens farliga egenskaper.

Alla kärl som används för förvaring av kemikalier ska vara märkta med namn, eventuella faropiktogram och text som beskriver faran. Om etikett med märkning och eller produktens namn har blivit oläslig skall en ny skrivas ut och fästas på kärlet. Ny etikett kan hämtas ut i Klara.

Säkerhetsdatablad och skyddsblad

Säkerhetsdatablad (SDB) innehåller information från tillverkare eller leverantör om en produkts egenskaper ur risk och skyddssynpunkt. Från informationen i säkerhetsdatabladet ska verksamheten kunna fatta beslut om att vidta åtgärder som skyddar hälsa och miljö.

Exempel på information som finns i säkerhetsdatabladet är produktens farliga egenskaper, åtgärder vid första hjälpen, hygieniska gränsvärden, krav om skyddsutrustning, hantering och lagring av produkten och hur kemikalierester ska tas om hand.

Ett skyddsblad är en sammanfattning av säkerhetsdatabladet. För särskilt farliga kemikalier ska skyddsblad sättas upp. Särskilda sjukhusövergripande skyddsinstruktioner är framtagna, se Fixeringsvätskor för provtagning, skyddsinstruktioner för hantering, SÄS.

Alla medarbetare kan hämta ut säkerhetsdatablad och skyddsblad i Klara. Se instruktioner under SÄS intranät under Stöd och tjänster/System A-Ö/ Klara kemikaliehantering.

Riskbedömning

Riskbedömning ska göras innan en ny kemisk produkt börjar användas och vid förändring av verksamheten samt då ny information framkommer som påverkar riskbilden till exempel nytt uppdaterat säkerhetsdatablad. Om farliga produkter eller ämnen förekommer sedan tidigare men inte är riskbedömda så ska riskerna för ohälsa, olycksfall och miljöpåverkan bedömas. Riskbedömning ska också göras vid inrapportering av besvär, ohälsa eller olycksfall som har samband med kemiska ämnen.

I Hälsan och Arbetslivets guide för hälso- och arbetsmiljöarbete under kemiska produkter/ medicinska kontroller finns det beskrivet hur riskbedömning av kemiska produkter ska gå till. Riskbedömning ska genomföras i Klara. Vid riskbedömning är ett minimikrav att man utgår från säkerhetsdatabladet och går igenom alla delmoment i bladet före användning av produkten. Efter en genomförd riskbedömning ska ansvarig chef skriva under. I dokumentationen ska det framgå vilka risker som finns vid användning och vilka åtgärder som ska vidtas för att minska riskerna. Se manual under SÄS intranät under Stöd och tjänster/System A-Ö/ Klara kemikaliehantering.

Hantering av CMR-ämnen

Det finns särskilda regler vid hantering av CMR-ämnen (cancerogena, mutagena och reproduktionstoxiska ämnen). För ämnen eller produkter som är klassade som CMR-ämnen med nedanstående faroangivelser ska en CMR-utredning utföras.

H350 Kan orsaka cancer

H340 Kan orsaka genetiska defekter

H360 Kan skada fertiliteten eller det ofödda barnet

CMR utredning kan genomföras i riskbedömningsmodulen i Klara eller med hjälp av Blankett för CMR utredning som finns tillgänglig i Klara. Om genomförd utredning resulterar att produkten ska fortsätta användas

ska även en riskbedömning av kemikaliehanteringen genomföras och skyddsblad rekommenderas att sättas upp.

Linjeförskare ska föra ett register över de medarbetare som utsatts för exponering som kan innebära risk för ohälsa i arbete med kemiska produkter och som uppfyller kriterierna för att märkas med faroangivelse H340 eller H350. Läs mer i Hälsan och Arbetslivets guide för hälso- och arbetsmiljöarbete under kemiska produkter/ medicinska kontroller.

Hantera spill och skyddsåtgärder

Alla som hanterar kemiska produkter ska ha kunskap om tillvägagångssätt vid olycka eller nödsituation. Läs mer i rutinen 8 Kemikaliespill – hantering av oavsiktligt spill.

Information om säkerhet och skyddsutrustning vid hantering av kemiska produkter ska finnas i arbetsbeskrivningar eller instruktioner om det krävs exempelvis skyddsglasögon, handskar, dragskåp vid användning. Möjlighet till ögonsköljning ska finnas och ska provas med regelbundenhet.

Miljörelaterade avvikelser vid spill eller utsläpp till avlopp och luft rapporteras i MedControl Pro, där finns också underlag för bedömning av risker och skyddsåtgärder.

Kemikalieförteckning

Sjukhuset har krav att upprätta en aktuell kemikalieförteckning för hälso- och miljöfarliga kemiska produkter. Verksamheter som hanterar kemiska produkter ansvarar för att registrera produkter i Klara och varje år genomförs en inventering på enhetsnivå. Till stöd för genomförandet av inventeringen finns en lathund framtagen. Vid inventering genomförs samtidigt en översyn av möjliga substitutioner av miljö- och hälsofarliga kemikalier. Verksamheter som hanterar små mängder av kemiska produkter i och som inte utgör någon större fara för hälsa eller miljö är undantagna rapportering. Denna bedömning om undantag görs tillsammans med SÄS miljösamordnare.

Alla medarbetare kan hämta ut kemikalieförteckning på enhetsnivå i Klara. Se instruktioner under SÄS intranät under Stöd och tjänster/System A-Ö/ Klara kemikaliehantering.

Förvaring

Alla kemiska produkter skall förvaras i för ändamålet lämpliga utrymmen och kärl så att hälso- och olycksfallsrisker undviks. Kemiska produkter ska förvaras så att obehöriga inte har tillträde till dem. I Klara finns säkerhetsdatablad med uppgifter om hur förvaring och märkning

ska genomföras till exempel så ska inte syror och baser förvaras tillsammans.

Invallning kan behövas vid förvaring av särskilt farliga ämnen, när stora mängder förvaras eller om förvaring sker i ett utrymme med golvbrunn. För brandfarliga varor finns särskilda regler, läs mer information i riktlinjen Förvaring av brandfarlig vara.

Avfall

Kasserade eller överblivna kemikalier ska hanteras enligt SÄS rutin för Kemikalieavfall. Produktspecifika rekommendationer kring avfallshantering kan hämtas ut i säkerhetsdatabladet under avsnitt 13.

Uppföljning

Uppföljning sker i samband med årlig revidering i Klara och vid intern miljörevision. Kemikaliearbetet följs också upp i samband med genomförandet av miljörend.

Avvikelse inom området för kemikaliehantering registreras i MedControl Pro. Miljörelaterade avvikelser registreras under rubriken Annat. Se exempel på avvikelser inom området för kemikaliehantering nedan.

- Oavsiktliga utsläpp, spill eller läckage
- Identifierade besvär, ohälsa eller olycksfall
- Överanvändning eller onödig användning av kemiska produkter
- Kemikaliehantering som inte är riskbedömd eller är inaktuell
- Miljöfarliga kemiska produkter har inte ersatts med bättre alternativ, trots att sådana alternativ har identifierats
- Felaktig förvaring såsom ej invallad kemisk produkt i rum med golvbrunn
- Felaktig hantering, märkning eller klassificering av kemikalieavfall

Referensförteckning

1. Miljöbalken (1998:808), kapitel 14 Kemiska produkter och biokemiska organismer
2. Förordning om verksamhetsutövers egenkontroll (SFS 1998:901)
3. Kemiska arbetsmiljörisker (AFS 2011:19)
4. Hälsan och Arbetslivets Guide för hälsa och arbetsmiljö
5. Klara Kemikaliehanteringssystem
6. Blankett för utredning av CMR produkter
7. 8 Avfallshantering

8. 8 Kemikalieavfall
9. 8 Kemikaliespill – hantering av oavsiktligt spill
10. 8 Miljöronnd
11. Riktlinje Förvaring av brandfarlig vara

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Julia Axengren, (julax5), Strateg

Granskad av: Julia Axengren, (julax5), Strateg

Godkänd av: Henrik Hermansson, (henhe), Administrativ chef

Dokument-ID: SAS9613-1190749860-104

Version: 8.0

Giltig från: 2024-11-20

Giltig till: 2026-11-20